

‘Natuurtoets herontwikkeling Vijfsluizen, Vlaardingen’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Conceptrapportage 20 Augustus 2007

COLOFON

Titel: 'Natuurtoets herontwikkeling Vijfsluizen, Vlaardingen'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 07170

Status: Tussenrapportage

Datum: 20 augustus 2007

Auteur: drs. E. de Vries

Veldonderzoek: drs. E. van Maanen, ing. M. van der Sluis & ing. M. Hoksberg

Opdrachtgever: Adecs Oost BV

Contactpersoon: Mw. M. Schuttenbeld

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2007)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Vries, E. de (2007). 'Natuurtoets herontwikkeling Vijfsluizen, Vlaardingen'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 07-170. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
2	Algemene natuurwaarden	3
3	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	6
3.1	Inleiding	6
3.2	Natuurbeschermingswet 1998	6
3.3	Nota Ruimte.....	6
4	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	8
4.1	Methode	8
4.2	Flora	9
4.3	Zoogdieren	9
4.4	Broedvogels.....	9
4.5	Amfibieën	10
4.6	Vissen.....	10
4.7	Reptielen.....	10
4.8	Ongewervelden	10
5	Effectbeoordeling, aanbevelingen en eindconclusies.....	12
5.1	Zoogdieren	12
5.2	Broedvogels.....	12
5.3	Amfibieën en Vissen	13
6	Geraadpleegde bronnen	14

Bijlagen

I	Rapportage Natuurloket
II	Stedenbouwkundig plan
III	Verspreidingskaart vogels
III	Wettelijk kader

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Adecs Oost B.V. heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets opgesteld vanwege beoogde ruimtelijke ontwikkelingen op het Vijfsluizenterrein in Vlaardingen.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en Nota Ruimte, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de herontwikkeling van de locatie en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbesluit.

Natuurtoets

Een natuurtoets is een containerbegrip waaronder alle toetsen, studies en effectbeoordelingen worden verstaan die in het kader van het natuurbeschermingsrecht moeten worden uitgevoerd. Het is een hulpmiddel voor het beoordelen van de mogelijke gevolgen van activiteiten voor (beschermde) natuurwaarden op het gemeentelijk niveau. Hierbij worden de verschillende wetten, voor zover ze op de specifieke situatie van toepassing zijn, in één keer in de beoordeling betrokken. Een natuurtoets is dus behulpzaam bij het vaststellen van de (mogelijke) impact van besluiten ten aanzien van de ruimtelijke ordening zowel als het inschatten van de impact van uitvoeringswerken.

In de voorliggende natuurtoets worden de volgende wetten/ regelingen beoordeeld:

- de Flora- en faunawet;
- de Natuurbeschermingswet 1998;
- de Nota Ruimte.

1.2 Situatie

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt midden onder Vlaardingen en Schiedam, tussen de wijken Babbers Polder en Oostwijk aan de westzijde, de begraafplaats Beukenhof aan de oostkant en de Vulcaanhaven aan de zuidzijde. Het gebied is ingeklemd door een spoorweg en twee drukke wegen, waaronder de A4. De ligging is weergegeven in figuur 1.

De locatie betreft een voormalig sportterrein van Shell in een sterk verstedelijkte omgeving. Er zijn plannen ontwikkeld om het gebied herin te richten met kantoren in een groene setting. In het kader van het natuurbeschermingsrecht moet in een dergelijke situatie nagegaan worden welke beschermde natuurwaarden aanwezig zijn.

Figuur 1: Kaart met de globale situering van het plangebied binnen de blauwe omlijning. (kaartbron: Natuurloket, bewerking Bijkerk *et al.* 2005)

Eerder uitgevoerd ecologisch onderzoek

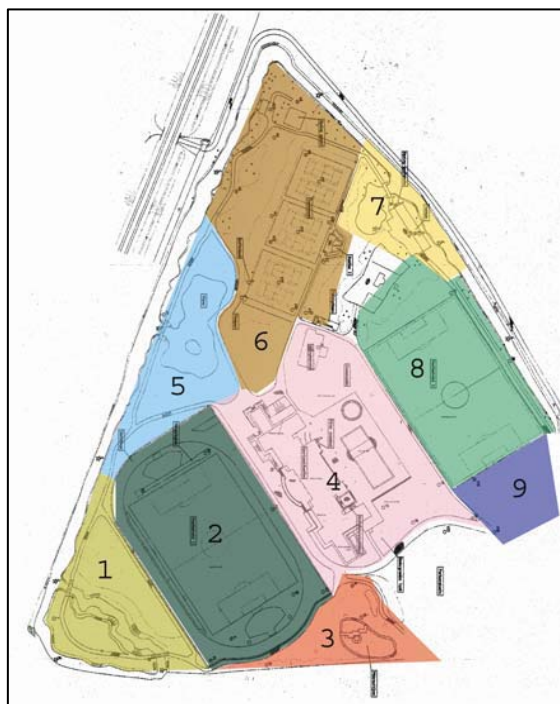
Tegen de achtergrond van de Flora- en faunawet is in het najaar van 2005 door het bureau Koeman en Bijkerk uit Haren een ecologisch onderzoek uitgevoerd (Bijkerk *et al.* 2005). In deze rapportage is aanvullend onderzoek geadviseerd naar het voorkomen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en roestplekken van Ransuil. Het aanvullend onderzoek is vervolgens in april 2007 uitgevoerd door bureau Porzana (Teunissen 2007).

De resultaten van Porzana geven echter geen uitsluitsel over het voorkomen van vleermuizen en Ransuil, zodat extra aanvullend onderzoek noodzakelijk bleek. Ook was er onduidelijkheid over de aanwezigheid van zogenaamde 'jaarrond vaste verblijfplaatsen' van broedvogels die ontheffingplichtig zijn. Het extra aanvullende onderzoek is inmiddels door EcoGroen Advies BV uitgevoerd.

In de voorliggende rapportage zijn alle onderzoeksresultaten van de afgelopen jaren samengevoegd.

2 ALGEMENE NATUURWAARDEN

In het rapport van Bijkerk *et al.* (2005) is een overzichtelijke beschrijving gegeven van de aanwezige habitats in het terrein. Onderstaande informatie is inclusief foto's letterlijk uit dit rapport overgenomen.

Figuur 2

Onderscheiden deelgebieden van sportpark Vijfsluizen:

- 1 Eiland en midgetgolfbaan in westhoek,
- 2 Voetbalveld 1,
- 3 Het moerasje,
- 4 Sporthal, zwembad en omgeving,
- 5 Grote vijver,
- 6 Tennisbanen en omgeving,
- 7 Kleine vijver en Arcadis-gebouwen,
- 8 Voetbalveld 2,
- 9 Bossage bij parkeerplaats.

Het witte deel in het zuidoosten bestaat uit enkel parkeerplaats.
(kaart: Grontmij)

Het sportpark Vijfsluizen is een verruigd terrein, met naast sportvelden en verschillende sportzalen ook verschillende wandelpaden, vijvers en een moeras- of bosachtig gebiedje. Er staan vele grote bomen op het terrein, waarschijnlijk alle niet ouder dan ongeveer zestig jaar. Met name enkele grote Wilgen (*Salix spec.*), Populieren (*Populus spec.*), Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*) en Witte paardekastanjes (*Aesculus hippocastanum*) zijn karakteristiek voor het plangebied.

Veel van de Witte paardekastanjes, met name aan de oostzijde, zijn geveld door ziekte, of anders. Bij de ingang van het sportpark staat een aantal grote coniferen en Rhododendrons. Met name de grote Wilgen en Populieren, waarvan sommige al grote gaten en scheuren vertonen of zijn omgevallen, zouden voor vleermuizen van belang kunnen zijn.

Figuur 3 De foto's geven een beeld van het sportpark Vijfsluizen, Vlaardingen: voetbalveld 1 in deelgebied twee, vijver in deelgebied vijf, zwembad in deelgebied vier, tennisbaan in deelgebied zes.

Het plangebied is relatief groot en is vanuit praktisch oogpunt in negen deelgebieden onderscheiden (zie figuur 2). De nummers komen overeen met:

1. Eiland en midgetgolfbaan in westhoek:

Dit betreft het ruigste deel van het plangebied. De midgetgolfbaan is volledig overwoekerd met bramen en dergelijke en is niet meer herkenbaar als midgetgolfterrein. Het eiland bestaand uit diverse oude en omgevallen bomen, ook in het water, en woekerende Klimop (*Hedera helix*), Zwarte vlier (*Sambucus nigra*) en Sneeuwbes (*Symphoricarpos spec.*).

2. Voetbalveld 1

Een ruig grasland en vochtig vergeleken met voetbalveld 2. Hier komen veel Veldmuizen (*Microtus arvalis*) voor. De omliggende gravelbaan is met mos overgroeid. Langs de zomen staat een ligusterhaag en in noordhoek staat een klein gebouw voor materialen.

3. Het moerasje

Dit zijn twee gescheiden poelen: Eén bladerige poel met afval en één poel met Lisdodde (*Typha spec.*). Er leven geen andere vissen in de poelen dan Tiendoornige stekelbaars (*Pungitius pungitius*). De lisdoddepoel is eventueel interessant voor amfibieën.

4. Sporthal, zwembad en omgeving

Stenig en redelijk onderhouden. Een van de zwembaden is volgestort met zand waarin zich pioniersvegetatie heeft ontwikkeld.

5. Grote vijver

Vermoedelijk is dit de meest diepe waterpartij in het plangebied. Het is beschaduwd, bladerig en geïsoleerd, maar toch vrij helder en schoon.

6. Tennisbanen en omgeving

De ondergrond is overgroeid met mossen en er is veel opslag van jonge Zwarte els. Rondom de banen staat een aantal hoge, oude bomen, waarvan omvangrijke wilgen aan de zuidzijde.

7. Kleine vijver en Arcadis-gebouwen

De kleine vijver is zeer ondiep. Het water is vrij smerig en levenloos en er is geen vis in aanwezig. Naast de kleine opslaggebouwen van Arcadis is het rommelig en de loods ruikt naar brandstof. De gebouwen lijken niet geschikt voor vleermuizen.

8. Voetbalveld 2

Het veld is gedraineerd en is daardoor droger dan voetbalveld 1, met lagere aantallen muizen en een meer biodiverse vegetatie.

9. Bossage bij parkeerplaats

Oude bomen en cultuurplanten. Het plangebied heeft voor de negen deelgebieden een wisselende natuurwaarde, van laag tot redelijk.

3 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

3.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

3.2 Natuurbeschermingswet 1998

Bijkerk *et al.* (2005) concluderen in hun onderzoek dat de beoogde ontwikkelingen niet conflicteren met de uitwerking van de Natuurbeschermingswet. Deze conclusie wordt onderschreven:

"Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Speciale Beschermingszone onder de EU-habitatrichtlijn of de EU-vogelrichtlijn. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich ook geen Speciale Beschermingszones waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. De meest nabijgelegen Speciale Beschermingszones bevinden zich op circa 4,5 km ten zuiden van het sportpark, aan de overzijde van de Nieuwe Maas. Het betreft het Habitatrichtlijngebied 'Oude Maas'. Op ongeveer 15 km naar het zuidwesten ligt het Vogel- en Habitatrichtlijngebied 'Haringvliet'."

3.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en worden ondermeer ganzen- foerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

De EHS kent een specifieke bescherming. Ingrepen die de wezenlijke kenmerken of waarden ervan aantasten worden niet toegestaan ('Nee, tenzij regiem'). Zowel ingrepen in bossen en natuurgebieden als ingrepen in de omgeving van deze gebieden dienen beoordeeld te worden op mogelijke schadelijke effecten.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Er liggen geen gebieden in of in de directe nabijheid van het plangebied die aangemerkt zijn als Bruto-EHS (www.zuid-holland.nl). Het meest dichtbij gelegen onderdeel van de EHS - de Nieuwe Maas - ligt op bijna een kilometer afstand naar het zuiden. Gezien de tussenliggende infrastructuur en bebouwing en het ontbreken van

ecologische relaties, kan geconcludeerd worden dat de beoogde ontwikkelingen geen effecten hebben op de waarden en het functioneren van de EHS.

Natuurwaarden buiten de EHS

De kaartmachine van de website van de provincie Zuid-Holland (www.zuid-holland.nl) geeft geen bijzondere biotopen of natuurwaarden weer ter hoogte van het plangebied.

4 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

4.1 Methode

Het plangebied is in de jaren 2005 en 2007 onderzocht door Koeman en Bijkerk BV (Bijkerk *et al.* 2005), Porzana (Teunissen 2007) en door EcoGroen Advies BV (onderhavige rapportage). Onderstaand is een overzicht gegeven van de bezoekdata en de onderzochte soortengroepen.

Tabel 1: Bezoekdata veldonderzoeken en onderzochte soortengroepen.

Verricht door	Datum	Soortgroep
Koeman en Bijkerk	14 oktober 2005 (dag)	Quickscan alle soortengroepen
Porzana	23 maart 2007 (middag/avond-nacht)	Vleermuizen
"	25 maart 2007 (avond-nacht)	"
"	6 april 2007 (avond-nacht)	"
"	13 april 2007 (ochtend/ avond-nacht)	"
"	21 april 2007 (avond-nacht)	"
"	28 april 2007 (middag/ avond)	Vleermuizen, flora, amfibieën
EcoGroen Advies	28 juni 2007 (dag)	Ontheffingplichtige vogels
"	13 juli 2007 (avond-nacht)	Vleermuizen
"	14 augustus 2007 (nacht-ochtend)	"

Het onderzoek naar flora en vegetatie is uitgevoerd door Koeman en Bijkerk en aangevuld met voorjaarswaarnemingen door Porzana. Door Porzana zijn ook waarnemingen van amfibieën gemeld. De aanwezige wateren zijn door Koeman en Bijkerk bemonsterd met een schepnet om de visstand vast te stellen. Vleermuizenonderzoeken zijn uitgevoerd door Porzana en EcoGroen Advies. Deze zijn steeds uitgevoerd door twee personen, waarbij gebruik is gemaakt van een batdetector.

Alle bomen en gebouwen zijn verder geïnspecteerd op het voorkomen van holten en gaten die gebruikt kunnen worden door hollenbroeders of vleermuizen.

Bij de uitwerking van de resultaten zijn ook literatuurgegevens geraadpleegd (zie ook hoofdstuk 6 'Geraadpleegde bronnen' en onderstaand kader 'Natuurloket').

Natuurloket

Het Natuurloket biedt per kilometerhok (1 vierkante kilometer) een weergave van het voorkomen van beschermde en bedreigde soorten per soortgroep, voor zover deze aan de hand van onderzoek in het verleden zijn vastgesteld. In veel gevallen ontbreken echter recente onderzoeksgegevens of is er onvolledig of geheel geen eerder onderzoek verricht.

Het plangebied valt binnen het kilometerhok X:084/Y:436. De rapportage hiervan is opgenomen in bijlage I.

Te zien is dat alleen de soortengroepen vaatplanten (flora) en zoogdieren zijn onderzocht, en dan ook respectievelijk 'slecht' en 'matig'. In de groep van vaatplanten zijn geen beschermde of bedreigde (Rode lijst) soorten bekend. In de groep zoogdieren zijn drie strikt-beschermde soorten opgenomen, naar verwachting vleermuizen.

4.2 Flora

Flora

Tijdens de veldbezoeken zijn binnen het plangebied geen beschermde of bedreigde (Rode lijst-)plantensoorten aangetroffen. Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid worden deze ook niet verwacht. Het Natuurloket maakt geen melding van beschermde of bedreigde soorten, maar het kilometerhok is dan ook slecht onderzocht.

4.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Alle bomen en bebouwing zijn geïnspecteerd op aanwezige openingen die kunnen fungeren als entree naar een vaste verblijfplaats. Op basis van deze visuele scan is al door Koeman en Bijkerk geconcludeerd dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet uit te sluiten zijn, omdat holten in bomen aanwezig zijn en de bebouwing diverse gaten en spleten vertonen. Om deze reden is door Porzana en het voorjaar en later in het seizoen door EcoGroen Advies met een batdetector nachtonderzoek verricht. Uit deze onderzoeken is gebleken dat vaste verblijfplaatsen in het gebied afwezig zijn, er zijn enkel foeragerende exemplaren waargenomen.

Vliegroutes en foerageergebied

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, singels en watergangen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Tijdens de veldonderzoeken is geen indicatie verkregen van de aanwezigheid van vliegroutes. De aangetroffen soorten - Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis - kwamen alleen in het gebied om te foerageren. De aantallen waren laag, zodat ook niet gesproken kan worden over een belangrijk foerageergebied. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawet alleen juridische bescherming indien dit onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dat is hier niet het geval omdat de beide soorten zeer algemeen voorkomen in de wijde omgeving (Limpens *et al.* 1997) en bovendien voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar ander geschikte foerageergebieden in de omgeving.

Overige grondgebonden zoogdieren

Met name in en langs de ondergroei van beplanting en rond de bebouwing is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag-beschermde, kleine zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld. Het gaat om Veldmuis, Bosmuis, Bosspitsmuis, Konijn, Woelrat, Egel en Mol.

Het voorkomen van strikt-beschermde, grondgebonden zoogdiersoorten als Steenmarter en Eekhoorn is uitgesloten.

4.4 Broedvogels

Het terrein is geschikt voor diverse broedvogelsoorten van een parkachtig landschap. Hoewel er geen gerichte broedvogelinventarisatie heeft plaatsgevonden is wel een goed inzicht verkregen in de aanwezige soortensamenstelling. Aangetroffen (en waarschijnlijk broedend) zijn ondermeer: Boomkruiper, Canadese gans, Groene specht, Grote bonte specht, Holenduif, Houtduif, Houtsnip, Meerkooit, Waterhoen en

diverse kleine zangvogels. Tijdens een veldbezoek op 14 augustus zijn twee exemplaren van IJsvogel (Rode lijst: kwetsbaar) waargenomen. Deze soort broedt echter niet in het gebied.

Voor de aanwezigheid Groene specht (Rode lijst: kwetsbaar) en Grote bonte specht vraagt om nadere aandacht. De (mogelijke) broedlocaties van deze soorten zijn op de kaart in Bijlage II weergegeven. Er zijn twee bomen gevonden waarin holten aanwezig zijn die duiden op Groene specht. In één van deze bomen is ook een holte van Grote bonte specht aanwezig. Onduidelijk is of de nestholten in gebruik zijn, maar beide soorten zijn meerdere malen in het terrein waargenomen. Naar verwachting is van Grote bonte specht en van Groene specht 1 broedpaar aanwezig.

Voor schade aan of verstoring van nestlocaties van deze spechtsoorten is een ontheffing van de Flora- en faunawet vereist (zie hiervoor verder §5.2).

In eerdere onderzoeken is aangegeven dat er mogelijk sprake was van een roestplek van Ransuilen. Hiervoor is echter geen enkele indicatie gevonden. Er zijn geen typische roestbomen (coniferen) aanwezig en braakballen of andere sporen (poepstrepen, veren) zijn tijdens geen van de veldbezoeken gevonden.

4.5 Amfibieën

Er zijn twee soorten amfibieën aangetroffen. Het betreft de laag-beschermde soorten Gewone pad en Bruine kikker. De aanwezige wateren zijn echter overwegend van slechte kwaliteit zodat andere amfibieënsoorten - beide genoemde soorten stellen lage eisen - niet verwacht worden.

4.6 Vissen

Koeman en Bijkerk hebben tijdens hun vissenonderzoek alleen de niet-beschermde Tiendoornige stekelbaars gevonden. Deze zeer opportunistische vissoort stelt lage eisen aan de waterkwaliteit. Andere soorten kunnen niet geheel worden uitgesloten omdat de grote vijverpartij moeilijk bevisbaar is, maar de aanwezigheid van beschermde soorten is gezien de waterkwaliteit erg onwaarschijnlijk.

4.7 Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen. Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (RAVON en Natuurloket) zijn deze ook niet te verwachten.

4.8 Ongewervelden

Dagvlinders

In het plangebied zijn geen beschermde of bedreigde dagvlinders bekend, terwijl het kilometerhok tussen 1999 en 2004 redelijk is onderzocht (gegevens Het Natuurloket). Er zijn tijdens de veldbezoeken enkele algemene soorten gezien, zoals Citroenvlinder, Bont zandoogje, Dagpauwoog en Groot koolwitje. Biotoop voor beschermde en bedreigde soorten ontbreekt.

Libellen

Koeman en Bijkerk hebben in 2005 larven gevonden van de Blauwe glazenmaker. Andere soorten zijn niet waargenomen. Beschermde en bedreigde soorten worden vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en bekende waarnemingen (Natuurloket) uitgesloten.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Deze soorten zijn voornamelijk gebonden aan droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever, Heldenbok en Brede geelgerande waterroofkever zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen (Huijbregts, 2003). Twee beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland, namelijk Vliegend hert en Gestreepte waterroofkever. Voor beide soorten is binnen het plangebied geen geschikt biotoop aanwezig.

5 EFFECTBEOORDELING, AANBEVELINGEN EN EINDCONCLUSIES

In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de soorten of soortgroepen waarvoor de Flora- en faunawet specifieke maatregelen verlangt.

5.1 Zoogdieren

Bij de planrealisatie kunnen verblijfplaatsen van diverse laag-beschermd zoogdiersoorten verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt indien sprake is van “ruimtelijke ingrepen en ontwikkelingen”.

Schade kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden in bos en struweel buiten de voortplantingsperiode (maart tot juli) uit te voeren. De minst schadelijke periode is de maanden september en oktober.

5.2 Broedvogels

Algemeen

Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen ten opzichte van broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste aangetroffen soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen.

De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en we wijzen er op dat in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Groene specht

Nestholtes van Groene specht en Grote bonte specht zijn jaarrond in gebruik als vaste verblijfplaatsen. Voor schade aan of verstoring van deze verblijfplaatsen is een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Als belangrijkste voorwaarde voor het verkrijgen van een ontheffing wordt gesteld dat de soorten niet tijdens het broedseizoen gestoord mogen worden. Compensatie in de vorm van nestgelegenheid of foerageergebied is voor Groene specht niet reëel, vanwege de hoge eisen die de soort stelt, maar ook voor Grote bonte specht is dit moeilijk haalbaar.

Op basis van het huidige ontwerp zal de meest zuidelijk gelegen nestboom (waar holten van beide soorten in zijn vastgesteld) in de verdrukking komen. Hoewel de nestboom vermoedelijk ingepast kan worden, is de bebouwing op korte afstand gesitueerd en is het daardoor aannemelijk dat de nestboom buiten gebruik zal raken. Omdat Groene specht een verstoringgevoelige soort is, mag ook aangenomen worden dat de andere nestboom verlaten zal worden. Door de herinrichting zal het huidige gebied verder grotendeels ongeschikt raken als foerageergebied, omdat de schrale graslanden met mieren als stapelvoedsel zullen verdwijnen. Dit alles betekent dat een ontheffing aangevraagd moet worden.

Naar verwachting worden ook groenzones aan de west-, noordoostzijde van het plangebied als foerageergebied gebruikt. Uitwijkmogelijkheden lijken dus aanwezig. Hoewel de soort landelijk gezien onder druk staat is het opvallend dat in deze regio sprake is van een stijgende trend:

“Verrassend en lastig te verklaren is de opmars van de Groene specht in het Deltagebied, de zuidelijke Randstand en het rivierengebied. Hier komen geen rode bosmieren voor, wel andere soorten als gele weidemieren (schrале graslanden, extensief beheerde dijken) en zwarte wegmieren, die het zelfs zo goed doen dat ze eilanden in het deltagebied koloniseerden.” (Hustings 2002)

Grote bonte specht

Grote bonte specht is minder verstoringsgevoelig dan Groene specht en zal zich naar verwachting kunnen handhaven in het gebied. Wel zal door verstoring rond de nestboom een ontheffing noodzakelijk zijn, omdat de boom in ieder geval tijdelijk niet door de soort gebruikt zal kunnen worden. De voorwaarde voor het verkrijgen van de ontheffing is gelijk aan die van Groene specht.

Bij herinrichting van het terrein is het verder wenselijk dat het staande dode hout waar mogelijk wordt gehandhaafd, zodat nestgelegenheid en foerageerbiotoop voorhanden blijft.

IJsvogel

Het voorkomen van IJsvogel is opvallend, omdat het soort is die afhankelijk is van heldere, visrijke wateren, terwijl deze in het plangebied ontbreken. Wel is er langs het spoor en ook in woonwijken in de omgeving geschikter foerageerbiotoop te vinden. Vermoedelijk betrof de waarneming dan ook zwervende exemplaren. Na herinrichting zal de waterkwaliteit en kwantiteit toenemen en is de kans nog groter dat het gebied bezocht zal worden door deze vogel. Desgewenst is zelf nestgelegenheid te creëren middels het omtrekken van een boom met wortelkluit op een rustige plek langs het water.

5.3 Amfibieën en Vissen

Door uitvoering van de aanlegwerkzaamheden zal schade kunnen optreden aan larven, eieren en adulte exemplaren van Tiendoornige stekelbaars, Gewone pad en Bruine kikker. De genoemde amfibieënsoorten planten zich voort in het water, maar overwinteren op het land, onder puin, tussen boomwortels of weggekropen in een strooisellaag.

Voor schade aan deze soorten geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet en is dus geen ontheffing nodig. Aangezien de dichtheden in het gebied bovendien zeer laag zijn en het bovendien zeer algemene soorten betreft, is er geen directe noodzaak rekening te houden met amfibieën. Werkzaamheden aan het water kunnen - om schade te vermijden - uitgevoerd worden buiten de voortplantingsperiode worden uitgevoerd, dat wil zeggen buiten de periode maart-juli.

Verder valt uit het ontwerp (Bijlage II) op te maken dat het oppervlak aan water sterk zal toenemen in de nieuwe plannen. Aangenomen mag worden dat ook aandacht besteed zal worden aan een verbetering van de waterkwaliteit en aanleg van oevervegetaties. De toekomstverwachting voor vissen en amfibieën in het plangebied is daarmee gunstiger dan in de huidige situatie.

6 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Bijkerk, J., B. Koese & G.J. Berg. 2005. Toetsing Flora- en faunawet in verband met de mogelijke herontwikkeling van sportterrein Vijfsluizen te Vlaardingen. Rapport 2005-105, Bureau Koeman en Bijkerk, Haren.
- Broekhuizen S. *et al.* (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Huijbregts, H. (2003). Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). Nederlandse faunistische mededelingen: p19.
- Hustings, F. (2002). Groene specht *Picus viridis*. pp. 296-297 *in*: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.- Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Lange, R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna (www.minlnv.nl).
- Ministerie van LNV (2007). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Nöllert, A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.
- OVG/ Group A (2007). Stedenbouwkundig plan park Vijfsluizen. Mei 2007.
- Provincie Zuid-Holland (2006). Beleidsplan Groen, Water en Milieu 2006 - 2010.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl).
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Sparreboom M. (red.) (1981). De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg.
- Teunissen, B. (2007). Vijfsluizen Vlaardingen. Flora- en faunaonderzoek ten behoeve van de herontwikkeling van een voormalig Shell-terrein. Porzana rapportnr. 2007-11.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

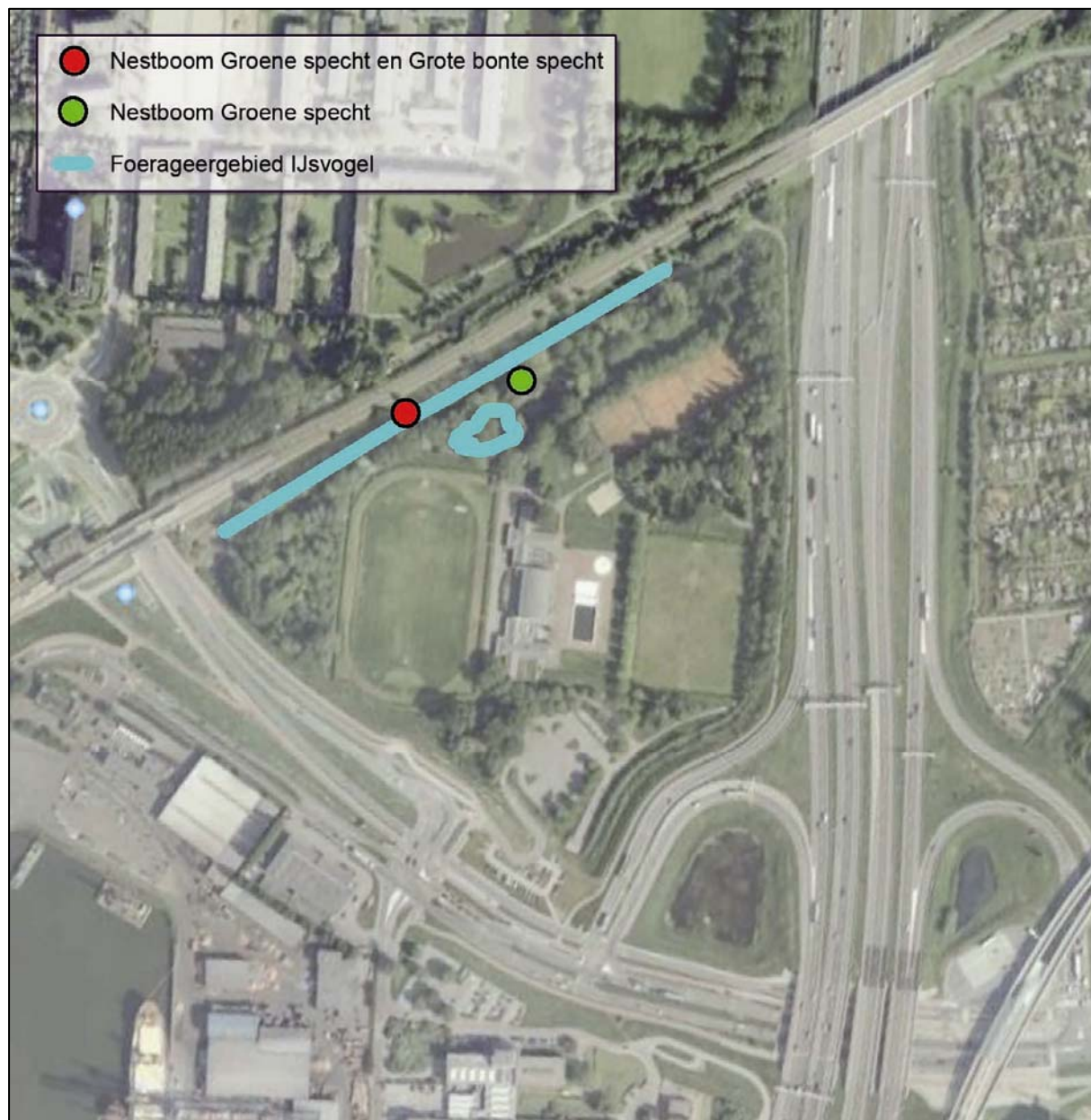
BIJLAGE I: RAPPORTAGE NATUURLOKET

Rapportage voor kilometerhok X:084 / Y:436								* Legenda
Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*	
Vaatplanten					slecht	-	1975-1990	FF = Flora- en faunawet lijst 1 / lijst 2+3 H/V = Habitatrichtlijn (alleen bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn RL = Rode Lijst (#) = tevens meetnetgegevens verzameld.
Mossen					niet onderzocht		1996-2006	
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006	
Paddestoelen					niet onderzocht		1990-2005	
Zoogdieren	2	3	3		matig	11-25%	1995-2005	Volledigheid onderzoek: Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. Een toelichting op deze categorieën kunt u vinden onderaan deze rapportage.
Broedvogels					niet onderzocht		1994-2005	
Watervogels					niet onderzocht		96/97-03/04	
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005	
Amfibieën					niet onderzocht		1991-2005	Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.
Vissen					niet onderzocht		1991-2005	
Dagvlinders					redelijk		1995-2005	
Nachtvlinders					matig		1980-2005	
Libellen					matig		1991-2005	niet van toepassing
Sprinkhanen					redelijk		1991-2005	
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1991-2005	

BIJLAGE II: VOLTOOID STEDENBOUWKUNDIG PLAN (OVG/GROUP A)

BIJLAGE III: VERSPREIDINGSKAART

BIJLAGE IV: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (FFW) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer.

De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetswijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de FFW. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de FFW:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De FFW kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de FFW. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onttwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Tabel 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang¹;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de FFW een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www9.minlnv.nl 'thema Natuurwetgeving'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend

¹ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna

